

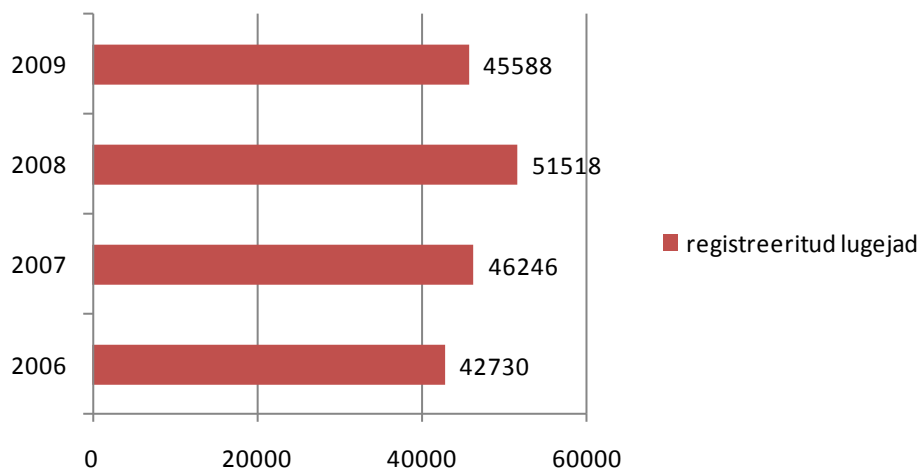
Tartu Ülikooli Raamatukogu 2006.-2009. aastal

Raamatukogu ja lugeja

Aastatel 2006-2009 töötas raamatukogu jätkuvalt selle nimel, et muuta raamatukogu kasutamine oma lugejate jaoks lihtsamaks ja mugavamaks, pakkuda kaasajaseid raamatukoguteenuseid, professionaalset teenindust ning paremat keskkonda efektiivseks õppe- ja teadustööks.

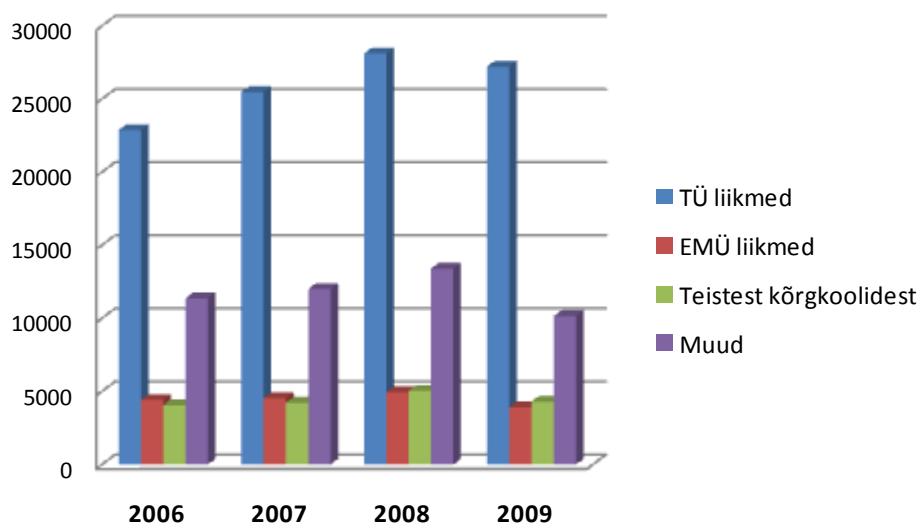
2009. aasta lõpuks oli raamatukogul 45 588 registreeritud lugejat, neist väljastpoolt Tartu Ülikooli 18 380 ehk 40,3% (vt lugejastatistika andmeid Lisa1., tabel 4)

Lugejate arvud 2006.-2009.a

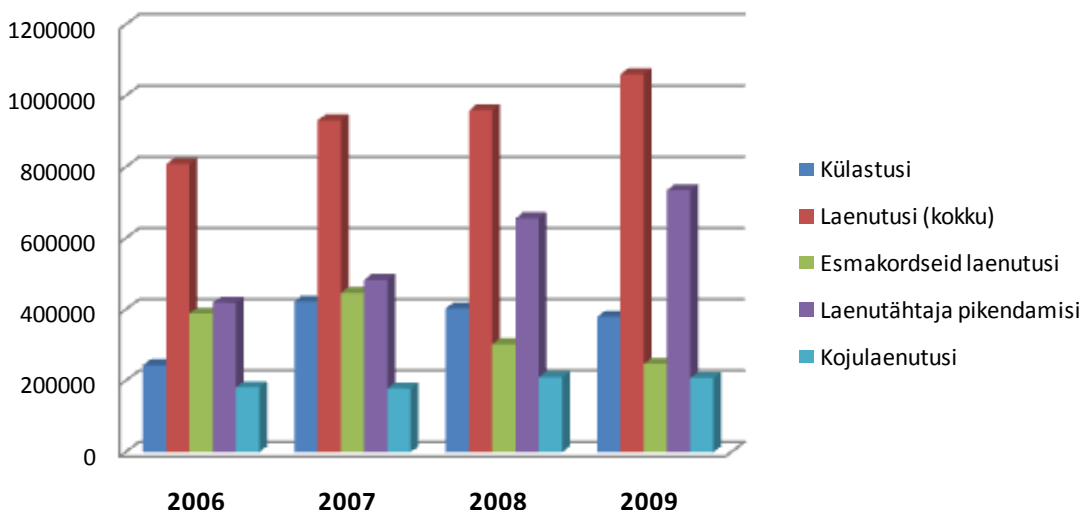
Tartu linna elanikele kojulaenusõiguse andmisega 2006. aastal kasvas järgnevatel aastatel ülikooliväliste kasutajate arv moodustades 2007. aastal 44,9% ja 2008. aastal 45,4% lugejate üldarvust. 2008. aastal said kojulaenusõiguse vastastikuse lepingu alusel Tartu Kõrgema Tervishoiukooli üliõpilased.

Registreeritud lugejate koosseis 2006.-2009.a

Lugejate osakaal 2009. aasta andmete põhjal jagunes tegevusalati järgmiselt: üliõpilased (sh Avatud Ülikool) moodustasid 68% , õppejõud, teadurid, doktorandid 6% ja muud 26% lugejate üldarvust. Võrreldes 2008. aastaga vähenes 2009. aastal lugejate arv andmebaasis 8% võrra (lugejate andmebaasis kustutati 11 803 aegunud lugejakirjet). Lugejate koosseisus vähenes kõige rohkem Eesti Maaülikooli üliõpilaste ja TÜ teenistujate arv

Raamatukogu kasutamine 2006.-2009. a

Füüsiliste külastuste arv on alates 2007. aastast langenud, kuna järjest rohkem kasutatakse elektroonilisi teenuseid raamatukogu kodulehekülje vahendusel.

Aastatel 2006-2009 kasvas oluliselt Interneti teel edastatud tellimuste hulk, laenutähtaegade pikendamine ning järjekorda panek väljalaenutatud raamatutele. E-kataloogi osa „Minu ESTER” võimaldab lugejatel mugavalt raamatukoguga suhelda: otsida ja tellida kirjandust, salvestada kataloogiotsinguid, vaadata oma laenutusi ja pikendada laenutähtaegu, muuta kontaktandmeid.

Pilt 1 Iseteeninduslik laenutusautomaat. Foto: Boleslav Tšernjavski

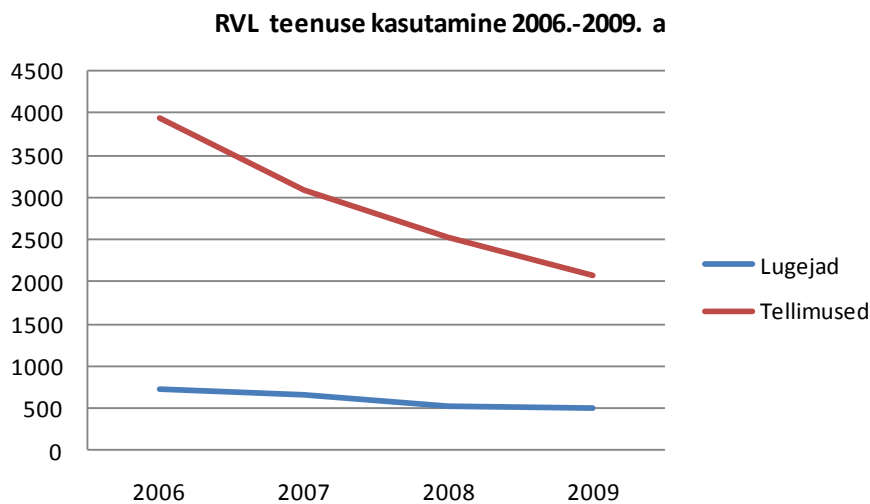
2006. aasta märtsis rakendati tööle iseteeninduslik laenutusautomaat (vt Pilt 1), mille abil saavad lugejad iseseisvalt avariilult raamatuid laenutada. Sama aasta lõpus registreeriti 15 792 kojulaenutust automaadi vahendusel , 2008. aastal oli see arv juba 37 241. Paraku ei saa 2009. aasta kohta statistikat esitada, kuna laenutusautomaadi tehnilise rikke tõttu olid kõik statistilised failid kaduma läinud. Küll aga võib konstateerida, et laenutusautomaadi kasutus oli väga aktiivne ning lähitulevikus oleks kindlasti vaja mõned iseteeninduslikud laenutusautomaadid juurde muretseda.

Alates 2006. aastast saab lugeja virtuaalkonto olemasolul ise paljundada ja printida. Iseteeninduslik paljundamine on võimalik kõigil, kes endale konto teevad; iseteeninduslik väljatrükk on aga tagatud ainult Tartu

Ülikooli liikmeskonnale.

Raamatute mugavamaks tagastamiseks paigutati 2007. aasta septembris peatrepile kapp —lugejad, kes tulevad raamatukogusse ainult laenatud raamatuid tagastama, saavad seda teha minimaalse ajakuluga. Tõhustati tööd võlglastega- nendega võeti ühendust telefonitsi, saadeti meeldetuletusi. Võlglaste puhul, kelle viivise summa ületas 1000 krooni ja kes meeldetuletustele ei reageerinud, hakati viiviste sissenõudmiseks kasutama inkassofirma „Julianus Inkasso“ vahendust.

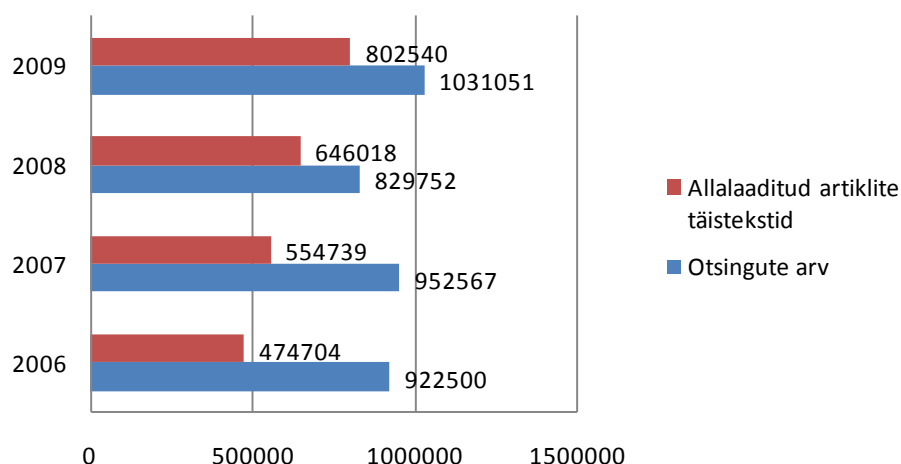
Raamatukogudevahelise laenutuse (RVL) teenust kasutas 2009.a 501 lugejat (2006.a 731, 2007.a 661, 2008.a 512 lugejat), kellelt laekus 2080 tellimust (2006. a 3933, 2007.a 3091, 2008.a 2514 tellimust). RVL-i teel telliti peamiselt politoloogia-, riigiteaduste ning psühholoogiakirjandust. Tagasimine RVL kasutamises on seletatav e-ajakirjade ja e-monograafiate hulga kasvu ning teenuse hindade tõusuga (tasuliseks muutus laenamine ka Eesti raamatukogudest). Oma osa on kindlasti ka viimase aja üldisel majanduslangusel.

Tartu Ülikooli teadus- ja arendustöök on väga oluline elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu.

TÜ liikmetele oli 2009. a raamatukogu vahendusel kättesaadavad 109 sidusandmebaasi 20160 teadusajakirja täisteksti või referaati (2008. a 20100 elektroonilist ajakirja, 2007. a 19200 elektroonilist ajakirja, 2006. a 18100 elektroonilist ajakirja), mitmete oluliste teatmeteoste ning maailma juhtivate teaduskirjastuste publitseeritud monograafiate elektroonilisi versioone.

Andmebaaside kasutamine 2006.-2009.a

2006. aastal töötasid referendid Kärt Miil ja Vilve Seiler välja infopädevuse koolituse kursuse WebCT keskkonnas (vt **Pilt 2**).

Pilt 2 Vilve Seiler (vasakul) ja Kärt Miil (paremal).
Foto: Andres Tennus/TÜ

eripreemia silmapaistva e-kursuse eest Socialia valdkonnas.

Kursus sulandati ühe poliitikateaduse õppeainesse ja selle viisid läbi õppejõud. Aastatel 2007-2008 arendati edasi olemasolevaid infopädevuse kursusi ning integreeriti koostöös õppejõududega infopädevuse koolitusi õppeainetesse. Kokku kujunes infopädevuse koolituse läbinute arv prognoositust tunduvalt suuremaks. Veebipõhine vabaaine "Infopädevuse alused" osales 2008. a Eesti e-ülikooli konkursil "Aasta e-kursus" ning sai

2009. aastal telliti referentide soovitusel raamatukogule viidete halduri RefWorks katsetus ja testiti seda doktorantide e-kursusel „Sissejuhatus erialainfootsingusse”. Raamatukogu leidis võimaluse RefWorks'i ostmiseks. See on leidnud positiivset tagasisidet doktorantidelt ning teaduskondade õppejõududelt ning on oluliseks täienduseks infopädevuse tõstmisel.

Olemasolevate infopädevuse kursuste baasil loodi 2009. aastal gümnasistidele uus veebipõhine kursuse „Infopädevus ehk miks Google’st ei piisa”. Selleks kohandati olemasolevaid õppematerjale ja võeti kasutusele uus e-õppekeskkond (Moodle). Partnerkoolideks selles projektis on Tartu Mart Reiniku Gümnaasium, Tartu Miina Härma Gümnaasium, ja Tartu Hugo Treffneri Gümnaasium.

E-ressursside kasutamist hõlbustavad erialaportaalid, mis muudeti 2008. aastal teaduskonnapõhiseks ning tunduvalt kasutajasõbralikumaks nii lugeja kui administreerija jaoks. 2009. aastal raamatukogu kodulehekülje uuendamise käigus sai uue kujunduse ja sisulised täiendused ka erialaportaali.

Erialaportaali lisati viidete haldurite RefWorks ja Endnote Web kasutamise juhendid ning päringu esitamise vorm.

Esmakursuslastele mõeldud raamatukoguõppustel osalejate arv on kasvanud aasta-aastalt. Vastava koolituse tellis raamatukogult 2007. aastal ka Eesti Maaülikool (150 üliõpilast). 2009. aastal läbis esmakursuslaste koolituse 1414 tudengit, koolitusi tehti kokku 76 tundi. Koostöö on jätkunud nende teaduskondadega, kus on juba kujunenud tavaks uued lugejad raamatukokku koolitusele saata. 2009. aastal uuendati raamatukogu veebilehel ka esmakursuslastele ja uutele lugejatele mõeldud rubriiki Lugejakoolitus.

2008. aastal töötati välja Tartu Ülikooli õppejõudude ja teadurite mõeldud uus tugiteenuste pakett, kuhu kuuluvad järgmised teenused:

- ESTERi kaudu raamatute tellimine TÜ teaduskonda/osakonda,
- semestri-laenuvus,
- grandilaenuvus,
- raamatukoguvahelise laenuvuse teel tellitud koopiade kätetoimetamine,
- raamatute deponeerimine erialakogudesse,
- ainepakettide reserveerimine.

Aastatel 2006-2009 on raamatukogu püüdnud erivajadusega lugejate võimalusi parandada.

Pilt 3 Lugemisteler. Foto: Bolselav Tšernjavski

2008. aastal ehitati invatualetid, kaldtee välitrepil ning laenuvati roomikkulgur, et liikumispuudega lugejatel oleks võimalik ratastoolidega treppidel liigelda. Samal aastal algatati erivajadustega lugejate jaoks kaks projekti:

- „Seinteta ülikooliraamatukogu“, mis pakub liikumispuudega lugejale võimalust raamatuid koju tellida.
- „Rääkivad õpikud“, mis on suunatud nägemispuudega lugejatele, kelle jaoks muretseti arvuti spetsiaalse ekraanilugemisprogrammiga JAWS ja lugemisteler MLX Reader-MLX Split (vt **Pilt 3**).

Aastatel 2006-2008 tehti raamatukogus rida pisirenoveerimisi: remonditi 3. korruse fuajee, osa 3. lugemissaalist ning lugejate individuaalkabiinid. Kuid suurimaks saavutuseks võib pidada just 2009. aastal tehtud muudatusi.

2009. aasta suvel alustati vastavalt renoveerimiskavale II korruse remondi ja uue kohviku ehitusega. Peale remonti on teisel korrusel seitse rühmatööruumi, suur vanaraamatu lugemissaal RARA,

meediasaal, kuhu on paigutatud ajalehed ja ajakirjad, koopiakeskus ning arvutid. Suur saal (endine kataloogisaal) on sisustatud elutoa põhimõttel-madalad riulid ja palju mugavaid istekohti koos väikeste liikuvate laudadega. Aasta lõpus avati esimesel korrusel avar kaasaegne kohvik Gaudeamus, mis mahutab pea sada külastajat (vt **Pilt 4**).

Pilt 4 Kohvik Gaudeamus. Foto: Boleslav Tšernjavski

Aastatel 2006-2009 jätkus Ööraamatukogu projekt koostöös Tartu Ülikooli Üliõpilasesindusega ja eksamisessioonide ajal oli avatud lastetuba Nimmik-Nummik. Lastetoa projektiga alustati 2006. aasta alguses ning see on mugav võimalus tudengitest vanematel eksamisessiooni ajal oma lapsed lastetuppa viia, et ise samal ajal eksamiteks õppida. Lastetoas tegelevad lastega raamatukogu töötajad ja ülikooli naiskorporatsioonide korp! Amicitia ja korp! Filiae Patriae liikmed.

2007. aastal pälvis Ööraamatukogu ja lastetoa projekt kõrge rahvusvahelise tunnustuse - IFLA raamatukoguturunduse auhinna-, mis anti pidulikult üle IFLA aastakoosolekul Durbanis (Lõuna-Aafrika Vabariik).

Arendustegevus

Aastatel 2006-2009 jätkus arendustegevus järgmistes suundades:

- E-raamatukogu arendamine
- Koostöö arendamine ELNET Konsortsiumisse kuuluvate raamatukogudega infosüsteemi INNOPAC rakendamisel ning ühiste andmebaaside (ESTER, ISE, EMS) loomisel

- Koostöö arendamine ELNET Konsortiumisse kuuluvate teadusraamatukogudega andmebaaside ja e-ajakirjade kasutuslitsentside ostmisel ja nende juurdepääsu loomisel
- Teenuste kvaliteedi tõstmine ning uute teenuste arendamine
- Infotehnoloogilise infrastruktuuri arendamine
- Hoone renoveerimiskava
- Raamatukogu arengut ja tegevust reguleerivate dokumentide koostamine.

2006. aastal ühendati raamatukogu arvutivõrgu kasutajate tuvastamine ülikooli süsteemiga ning võeti kasutusele Ezproxy, mis lihtsustab arvutitesse sisselogimist ega vaja paroolide korduvat sisestamist. Lugejatel hõlbustab raamatukoguga suhtlemist e-kataloogi osa „Minu ESTER”. 2009. aastal lisandus E-kataloogi ESTER-Tartu kataloogi osa „Üliõpilastööd”. Selle kaudu on nüüd võimalik samaaegselt leida erineva tasemega üliõpilastöid: dissertatsioone, magistri-, bakalaureuse-, diplom-, kursuse-, võistlus- ja auhinnatöid.

Aastatel 2006-2009 jätkus e-laenutuse juurutamine. Lisaks põhikogu raamatutele alustati 2008. aasta teises pooles e-laenutusega käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas ning 2009. aastal e-laenutuse ja CD-de kojulaenutusega fonoteegis. Hetkel toimub e-laenutus kõigi kogude, v.a ajakirjade laenutamisel.

2008. aastal laaditi esmakordselt e-raamatute kirjeid (Springer, OUP) e-kataloogi. Kahjuks ei saa seda rakendada kõigi e-raamatute puhul, sest mõnede pakettide sisu muutub pidevalt. 2009. aastal kasvas üksiknimetustena tellitud e-raamatute hulk. E-raamatute maailm on aga endiselt kirju – seda nii kirjastuste müügipoliitika, kasutustingimuste kui ka hinnakujunduse osas. Üksiknimetuste kaupa ostetud raamatud, mida oli võimalik kasutustingimustest lähtuvalt Ebrary'sse panna, said sinna üles laaditud, ülejäänud raamatuid hoitakse DSpace's. Kõik need raamatud on kirjeldatud e-kataloogis ESTER.

2008. aasta septembris alustas tegevust raamatukogu online raamatupood. E-pood on avatud kõikidele soovijatele Interneti kaudu ja osta saab sealt raamatuid, mida raamatukogu enam ei vaja. Raamatud on erinevatest teemavaldkondadest ja enamasti üksikeksemplarid. Müügil on nii uuemad kui ka vanemad raamatud erinevates keeltes - õpikud, teaduskirjandus, ilukirjandus, teatmeteosed ning samuti kassetid, CD-d ja vinüülplaadid. E-poe kataloogi täiendatakse pidevalt.

E-õpik

2008. aasta lõpus alustati e-õpiku projektiga ning eesmärgiks on pakkuda oma lugejatele ülikoolis kasutatavaid õpikuid e-versioonidena. Tegemist on väga vajaliku arendusega, pidades silmas suuri loenguvoore ning asjaolu, et paber kandjal õpikutega ei ole võimalik katta kõikide üliõpilaste vajadusi. Esmajärjekorras leidsid tee e-õpikute kolleksiooni need teosed, mis olid küll aktiivses kasutuses, kuid mille trükiversiooni ilmumisest on möödas juba kümneid aastaid. 2009. aasta lõpuks oli sellisel viisil kasutuses 35 õpikut ning kokkulepped on olemas, et umbes sama suur hulk õpikuid saaks nähtavaks 2010 aasta jooksul. TÜ kasutajatunnusega lugejatel on neile e-õpikutele piiramatult ligipääs. Aastase kasutusstatistika põhjal võib väita, et eriti sagedast kasutamist leiavad just suurte loenguvoorude jaoks kasutatavad õpikud. Ülikooli e-õpikud on leitavad Ebrary platvormilt.

Kesksel kohal on olnud raamatukogu kogude ja teenuste kättesaadavaks tegemine veebikeskkonnas, millega seoses olid käsil mitmed arendusprojektid, mida finantseeriti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Kultuuriministeeriumi rahastatavatest riiklikest programmidest ja Tartu Ülikooli poolt:

- ECRM05-59 „Estica-sisuline rareiteetne ning vanaraamat kui rahvusliku identiteedi ja mälu kandja“. 2005–2008 — projektijuht Kristina Pai, finantseerimine riiklikust programmist „Eesti keel ja rahvuslik mälu“ (2004–2008). Projekti üldeesmärk on hõlbustada eesti kultuuri seisukohalt unikaalsete teadus- ja kultuurilooliste kogude kasutamist nii regionaalse kui ka globaalse tähendusega teadustöös ja hariduses; teha informatsioon kogude kohta sidusrežiimis ülemaailmselt kättesaadavaks; kogude säilitustingimuste parendamine.
- HLM05-14 „METOBSi kogu säilitustingimuste parandamine, kogu süstematiseerimine ja kirjeldamine elektroonilises andmebaasis“ 2005–2007 — projektijuht PhD Piia Post, TÜ keskkonnanäidise instituudi lektor; vastutav täitja raamatukogus kogude direktor Kristina Pai; rahastamine riiklikust programmist „Humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud“. Kõige olulisemaks tulemuseks antud projekti puhul on see, et ajalooline kogu, mille kohta varem oli infot vaid vähestel, on jõudnud elektronkataloogi kaudu kõigi huvilisteni ja kasutamine on üllatavalt intensiivne.
- ECRM06-72 „Eesti ajaloolised muusikakogud: Tartu ülikooli muusikatrükiste ja käsikirjade uurimine, kirjeldamine ja tutvustamine“ 2006-2008—projektijuht prof. J. Ross; vastutav täitja raamatukogus Geiu Rohtla.

Projekti lõppedes oli e-kataloogis ESTER kirjeldatud ja märksõnastatud 1727 eesti, (balti)saksa ja vene noodi- ja muusikatrükist ning noodikäsikirja (2299 eksemplari) 18. sajandist kuni 1945. a. Projektiga seotud uurimistöe keskendus TÜ muusikadirektorite loominguale, mida tutvustati Eestis ja Saksamaal toimunud üritustel. Enim tähelepanu pälvis Heinrich Zöllner (1854–1941) ning tema 1883. a Tartus Martin Lutheri 400. sünniaastapäevaks komponeeritud oratoorium „Luther“. Käsikirjaliste partiide põhjal restaureeriti oratooriumi partituur. Selle esimene osa ning lõpukoor tulid TÜ aulas taasesitusele 8. jaanuaril 2009 Valge klaveri fondi toetuseks korraldatud kontserdil. Keiserliku Tartu ülikooli muusikadirektori ametisse asumise 200. aastapäeva puhul toimus 1.-2.10.2007 rahvusvaheline konverents „Tartu ülikooli muusikadirektor 200“. Mainzi ülikooli koordineerimisel koostavale andmebaasile „Gesangbuchbibliographie“ kirjeldati TÜRis, Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogus, Rahvusraamatukogus ning TLÜ Akadeemilises Raamatukogus leiduvaid saksakeelseid lauluraamatuid.

Projekti tulemused toetavad Tartu ja kogu Eesti varasema muusikaelu uurimist, millest annab tunnistust TÜ Ri vanema noodi- ja muusikakirjanduse kogu kasutatavuse kasv.

- Projekt SF0150004s07 Eesti muusikakultuuri struktuur, ajalooline kujunemine ja areng tänapäeval, 2007-2012 — teema juht prof. Jaan Ross; vastutav täitja raamatukogus Geiu Rämmer
- ECRM04-37 „Teadlased Eestis kuni 1918. Biograafiline võrguleksikon“ 2004-2008 — projektijuht Heiki Epner.

- HLK05-11 „Tartu ülikooli audio- ja videoarhiivi süstematiseerimine, digiteerimine ja avamine elektroonilises andmebaasis“. 2005–2008 — projektijuht kogude direktor Kristina Pai; rahastamine riiklikust programmist „Humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud“. Projekti eesmärgiks on ülevaate saamine erinevates ülikooli asutustes asuvatest audio- ja videomaterjalidest; kogude korrastamine ja kirjeldamine elektroonilises kataloogis ESTER; laiemat huvi pakkuvate materjalide digiteerimine ja veebis kättesaadavaks tegemine. Jätkati Tartu Ülikooli vana filmikogu süstematiseerimist ja selle osalist üleandmist Eesti Filmiarhiivile (EFA). EFA poolt digiteeritud filmid paigutati muusika- ja keeleõppe keskusesse asuvasse filmikogusse, anoteeriti ja kirjeldati elektronkataloogis, samuti katsetati mitmes erinevas vormingus videofailide serverisse laadimist ning testiti nende kasutamise iseärasusi lõpptarbija jaoks. Eesti Filmiarhiivilt saadi lisaks DVD-koopiatele ka digiteeritud filmide annotatsioonid. Videofailide loomiseks kasutati Adobe Premiere Pro 2.0 tarkvara. Lisaks uute failide loomisele jätkati www.video.ut.ee serveris asuvate striimivate wmv-failide linkimist elektronkataloogi kirjetel külge. Tänu projekti finantseeringule oli võimalik alustada iseseisvalt VHS-kassetidel paiknevate filmide digiteerimisega DVD formaati, ja sealt edasi striimivasse videofaili serverisse üleslaadimise jaoks. Samas loodi võimalused VHS-ide ja DVD-de kopeerimiseks ja salvestamiseks erinevate formaatide vahel (DVD/VHS/arvutifail).
- HLK06-6 „TÜ Raamatukogu ajaloolise kaardikogu avamine ja säilitustingimuste parandamine“ 2006-2008 — projektijuht Kristina Pai/Raivo Aunap.
- HLK05-16 „Tartu Ülikooli Raamatukogu graafikakogu seisundi parandamine, kasutus- ja tagatiskoopiate valmistamine ning sidusjuurdepääsu loomine“ 2005-2008 — projektijuht Moonika Teemus.

Projekti tulemusena on e-kataloogis ESTER teaduslikult kirjeldatud (ca 5000 kirjet) Lääne-Euroopa 16.-19. saj. graafikataiest ning baltisaksa kunstnike töid graafika, joonistused); 1330 graafilisest lehest ja joonistusest valmistati digitaalsed kasutuskopiad, mis on arhiveeritud raamatukogu digitaalarhivis, digitaalkoopiate URLid on lingitud ESTERi kirjesse. Uuendati multimeediaandmebaasi „Lääne-Euroopa varane graafika“ ning selle selgitavad tekstid tõlgiti inglise keelde. Suuremahuliste pildifailidega ning andmebaasidega töötamiseks muretseti arvutikomplekt koos monitori kalibraatoriga. Projekti eelarvest kaasfinantseeriti pealtvalgustuskanali Zeuschel OS 10000-TT ostmist. Graafikakogu säilivuse parandamiseks vahetati suur hulk ümbriseid, mappe, paspartuusid välja arhiivinõuetele vastavast materjalist valmistatute vastu, restaureeriti 143 graafilist lehte ja joonistust; muretseti kolm A0 formaadis lehtmetailist joonistuste kappi.

- HTM Rahvuskaaslaste programmi raames projekt „Väliseesti teadlaste arhiivipärandite arhiveerimine ja kättesaadavaks tegemine“ 2005-2007 — projektijuht Mare Rand.

Loodi kontakte ja peeti kirjavahetust väliseesti teadlaste ja teadusorganisatsioonidega teadus- ja kultuurilooliste arhiivipärandite saatuse küsimuses. Selle tulemusena jätkab Eesti Teaduslik Selts Rootsis (Stockholm) oma arhiivimaterjalide (1980.–2000) üleandmist Tartusse. Täiendust saadi Eesti Teadusliku Instituudi arhiivifondile. Oma arhiivi üleandmist alustas Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis Lõuna-Rootsi osakond Lundis (I. Martinson). Projekti toel rakendati 7 kuu vältel 0,75 koormusega lisatööjõudu prof V. Masingu (1925-2001) ulatusliku arhiivipärandi sorteerimisel ja süstematiseerimisel ning enam kui 600

korrespondendiga kirjavahetuse (kirjade arv mitu tuhat) ja fotode läbitöötamisel. Selle raames korraldati ja kirjeldati ka u 90 väliseesti teadlase ja kultuuritegelase kirjad jm autograafid (nt I. Kala, K. Kruup, J. Lepiksaar, I. Lappalainen, G. Neeme, Ch. Panksepp, J. Piiper, I. Salasoo, J. Seim, K. Thomasson, A. Vainomäe, U. Öpik jt). Alustati Karl Laantee arhiivipärandi sorteerimist.

- HLK08-6 „TÜ Raamatukogu käsikirjakogude seisundi parandamine, tagatis- ja kasutuskooptate valmistamine, kasutusvõimaluste ajakohastamine“ 2008 — projektijuht Malle Ermel.

Käsikirjakogude seisundi parandamiseks vahetati välja 4000 arhiivinõuetele mittevastavat mappi ja ümbrist. Konserveeriti pärgamentürikute kogu. Projekti eelarvest kaasrahastati pealtvalgustusskanneri Zeutschel OS 10000-TT ostu. E-kataloogis ESTER kirjeldati Fr. L. Schardiuse autograafide kogu (2920 autograafi). Kõikidest autograafidest valmistati digitaalsed kasutuskooptad, mis on kättesaadavad nii ESTERi kaudu kui e-kataloogipõhise andmebaasina raamatukogu veebilehelt. Alustati K. Morgensterni ning J. E. von Esseni kultuuri- ja teaduslooliselt väga väärtuslike kirjakogude teaduslikku kirjeldamist ESTERis koos digitaalsete kasutuskooptate valmistamisega (viimased arhiveeritakse raamatukogu digitaalrepositooriumis DSpace). Teaduslikult on kirjeldatud 3000 kirja ning valmistatud digitaalset kasutuskooptat. Tagasiside tööst käsikirjakogude kättesaadavaks tegemise kohta elektroonilises keskkonnas on olnud väga positiivne.

Enne skaneerimist võeti kirjad köitest lahti, siluti, puhastati liimist ning aastasade jooksul tekkinud kasutusjälgedest. Konserveerimise käigus tehtud paberi pH mõõtmise tulemused on murettekitavad, paberi happelisus kõigub 4,3–4,8.

- Tartu Ülikooli Raamatukogus—Digitaalandmebaas „Nimekad teadlased Tartu ülikoolis“ (TÜ)
- „Eesti vanema kirjanduse digitaalne tekstikorpus : uurimis- ja võrguprojekt EEVA (Eesti Kirjandusklassika, 2008. aastast jätkub ETF grandina).
- Projekt EKKM09-118 Estica/Baltica ajalooliste täistekstide digitaalne kättesaadavaks tegemine, 2009-2013 (kogude direktor Kristina Pai)
- Projekt SP1RT09059 Väliseesti teadlaste käsikirjapärandi arhiveerimine ja kättesaadavaks tegemine, 2009 - 2010 (KHO juhataja Malle Ermel)
- Projekt EKKM09-137 Eesti teadusliku sisuga täistekstide liitmine ülemaailmse infokeskkonnaga , 2009-2013 (tehnoloogiadirektor Heiki Epner)

Infotehnoloogilise infrastruktuuri arendamine

2006. võeti kasutusele INNOPAC-i järjekordne uuendus My Millennium (release 2006). Samal aastal rakendati töösse iseteeninduslik laenutuste registreerimise aparaat Bookmatic. Tartu linn toetas selle aparaadi ostmist 329 tuh krooniga.

2006. aasta sügisel jõudis kohale professionaalne pealtvalgustusega Zeutscheli skanner OS 10000-TT. Enne selle töösse rakendamist uuriti ja võrreldi omavahel erinevaid tarkvaralahendusi digiobjektide arhiveerimiseks ja haldamiseks. Valik langes DSpace'ile (registreeritud handle.net), kus arhiveeritud

digitaalteavikud indekseeritakse automaatselt ning liidestatakse teiste OAI (Open Archive Initiative) protokolliga kasutatavate baasidega. Aastatel 2007-2009 jätkus repositooriumi DSpace arendamine. Oma jaotuse said TÜ matemaatikaeaduskond ning ajaloomuuseum. Vaatamata sellele, et vaid väike osa repositooriumis arhiveeritud materjalidest on varustatud muukeelsete märksõnadega Open Archive Initiative protokolliga alusel, on repositoorium kui sisutootja ühendatud otsimootoritega OAISTER (Michigani ülikool) ning BASE (Bielefeldi ülikool). 2009. aasta teisel poolel testiti repositooriumi uut versiooni. Testimise käigus selgus, et metaandmete hulgi editeerimine on võimalik, kuid mitte sel kujul nagu algul mõeldud. Praegu toimivas repositooriumis vahetati üks mooduleid tunduvalt efektiivsema vastu ning seetõttu paranes otsitavate tekstide ja eelvaadete genereerimine. Repositooriumiga paralleelselt toimiv suurte failide kasutajakeskkond rescarta sai tarkvarauuenduse, samuti suurenes sirvitavate nimetuste arv.

2009. aasta esimesel poolel tegeleti raamatukogu kogulehekülje uuendamisega: täiendati struktuuri, osaliselt muudeti ülesehitust ning värskendati kujundust. Uudne on see, et iga sisutootja haldab ja sisestab infot ise. Muudatusi tehes lähtuti eelkõige kasutajatest, et vajaliku info leidmine koduleheküljelt oleks neile oluliselt lihtsam ja loogilisem.

Ühiste andmebaaside (ESTER, ISE, EMS) loomine

Aastatel 2006-2009 jätkus koostöö Rahvusraamatukogu normandmete osakonnaga nende hallatava Eesti Üldise Märksõnastiku ja TÜR märksõnastiku INGRID-i liitmiseks. 2008. aasta lõpuks oli Eesti märksõnastik (EMS) toimetamisvalmis, 2009. aasta alguses (1. jaanuar – 31. märts) toimus liitmisprogrammi tulemi toimetamine ja vigade parandus, 10. aprillil “Eesti märksõnastiku” laadimine ESTERisse ja ISEsse ning 29. mail EMS-i pidulik esitlus TÜ raamatukogus. Uue märksõnastiku haldajaks on ELNET Konsortsium.

Teine väga oluline arendus neil aastatel oli seotud artiklite andmebaas ISE loomisega, mis rakendati tööle 2009. alguses.

Elektronilisele teadusinformatsioonile juurdepääsu vahendamine

Tartu Ülikooli teadus- ja arendustöök on kõige olulisem elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu. TÜ arvutivõrgus kättesaadavate e-ajakirjade arv on kasvanud võrreldes 2005. aastaga 3160 nimetuse võrra (2005. a 17000 nim, 2009. a 20160 nim). Aastatel 2006-2009 on raamatukogu inforessursid rikastunud oluliselt mainekate teaduskirjastuste väljaantavate monograafiate elektrooniliste versioonidega. Samuti on kasvanud e-teavikute ostmiseks eraldatud summad.

Digitaalsete kasutuskopiate valmistamine ning kättesaadavaks tegemine võrgukeskkonnas ning andmebaaside loomine.

Raamatukogu loodud digitaalteavikute kogu sisaldab ca 15000 üksikobjekti (kunstiteosed, fotod, autograafid, raamatud, väitekirjad). Andmebaas EEVA (Eesti vanema kirjanduse digitaalne tekstikogu) sai 2006. aastal uue kasutajasõbralikuma tarkvaraversiooni, mis võimaldab suuremahulisi faile veebis suhteliselt kiiresti lehitseda. Kuna tegemist on unikaalse tarkvaraga, on selle projektipõhine käiguhoidmine ja arendamine probleemne.

2008. aasta lõpus liitus raamatukogu Euroopa raamatukoguvõrguga, mis pakub ühisel platvormil digiteerimisteenust eBooks on Demand (EOD; www.books2ebooks.eu). Innsbrucki ülikooli

raamatukogu juhitud projekt on lugejatele suunatud uus teenus, mis võimaldab tellida digitaalkoopiaid ehk e-raamatuid Euroopa raamatukogudes leiduvatest trükistest. Piiravateks tingimusteks on:

- raamatule ei tohi laieneda autoriõigusseadus
- raamatu füüsiline seisund, mis ei võimalda digikoopia tegemist.

Tartu Ülikooli raamatukogu kogudest on võimalik tellida digitaalkoopiaid enne 1930. aastat ilmunud raamatutest. Kõik EOD raamatud arhiveeritakse raamatukogu digitaalarhivis DSpace. 2009. aastal telliti EOD vahendusel Tartu Ülikooli raamatukogust 29 koopiat.

Aastatel 2006-2009 jätkus digitaalsete kasutuskopiate valmistamine käsikirjadest, fotodest ning gravüüridest.

Hoone renoveerimiskava

2006. a koostati raamatukoguhoonde rekonstrueerimise projekti lähteülesanne, mille vaatasid üle ja andsid oma ekspertiisarvamuse LIBERI arhitektuurigrupi pikaajalised liikmed Marie-Françoise Bisbrouck (Sorbonne, Pariisi IV ülikooli raamatukogu), Graham Bulpitt (Kingstoni ülikooli raamatukogu) ja prof Elmar Mittler (Göttingeni ülikooli raamatukogu).

2008. aastal valmis hoone eskiisprojekt ning seejärel töötati aktiivselt renoveerimiskavaga: töötati välja hoidlate ümberehituse, eritingimustega hoidla ja avatud hoidlate kontseptsioon. Samuti fikseeriti kogude paigutuspõhimõtted, arvestades endise õppehoidla 1. boksi ja A- korruse avamist lugejatele ja KHO hoidla kolimist C-korrusele ning nõuetekohaste säilitustingimustega hoidlate väljaehitamist. Sama aasta oktoobris külastas raamatukogu välisekspert prof Elmar Mittler (Göttingeni ülikooli raamatukogu), kes tutvus raamatukogu eskiisprojektiga ja andis omapoolseid soovitusi hoone renoveerimiseks.

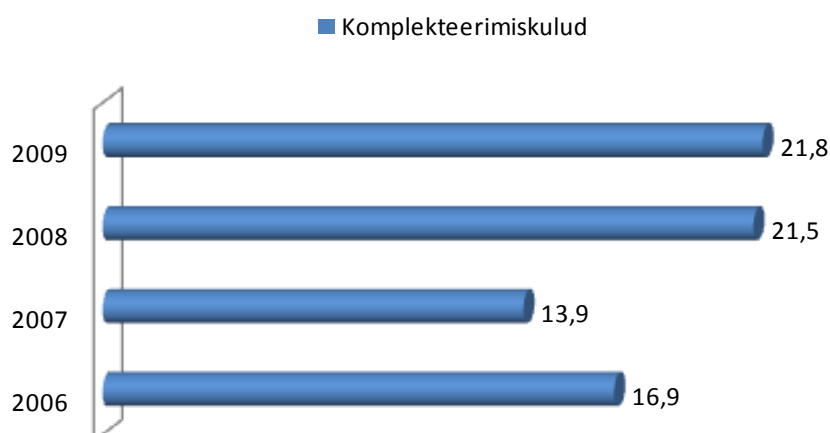
2009. aasta esimesel poolel tegeleti intensiivselt II korruse renoveerimiskavaga. Suvel alustati kataloogisaali ja sellega piirnevate saalide renoveerimist ning uue kohviku ehitust esimesel korrusel. Kataloogisaalist viidi ära vanad kataloogikapid ning uueks lahenduseks on avar saal, mis on kujundatud elutoa põhimõttel - madalad riiulid, palju mugavaid istekohti koos väikeste liikuvate laudadega. Endise ajakirjade lugemisaali ja koopiakeskuse pinnale loodi 7 rühmatööruumi, teatmekirjandusesaalist sai suur vanaraamatu lugemisaal RARA ning õppeavakogu- ja arvutisaalist meediasaal, kuhu on paigutatud ajalehed ja ajakirjad, koopiakeskus ning arvutid.

Kui aastatel 2006-2008 tehtud renoveerimised kujutasid endast peamiselt kõige hädapärasemate tööde tegemist, siis 2009. aasta ümberkorraldused - II korruse osaline remont ja kohviku ehitus esimesel korrusel -, on kantud raamatukogu kui terviku renoveerimise põhimõttest.

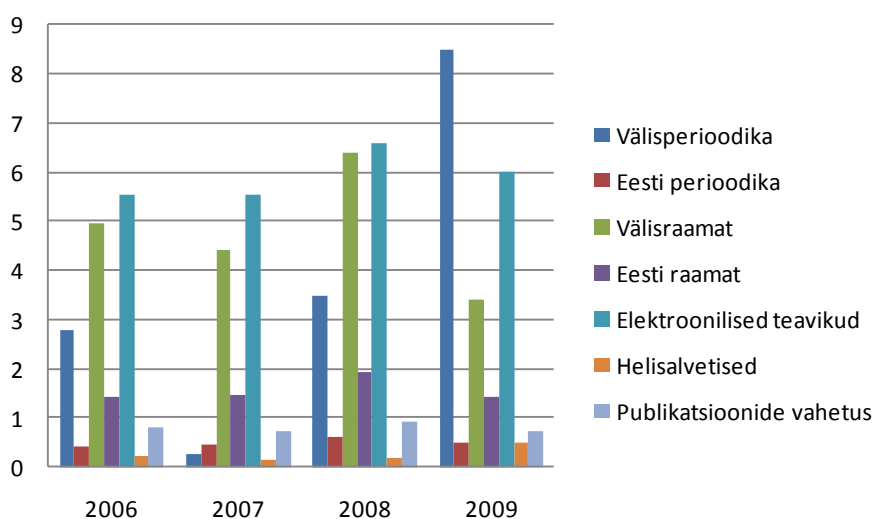
Kogud

Aasta-aastalt on kasvanud e-teavikute, välismaiste monograafiate ning õpikute ostmiseks eraldatud summad. Kogude täiendamiseks ning elektrooniliste andmebaaside ja ajakirjade kasutuslitsentside ostmiseks kulutati 2009. a 21,81 mln krooni (kogude kasvu ja suuruse kohta vt Lisa 1., Tabelid 2, 3, 5).

Komplekteerimiskulud 2006.-2009.a mln kr

Pearaamatukogu komplekteerimiskulude jaotus 2006.-2009. a (mln kr)

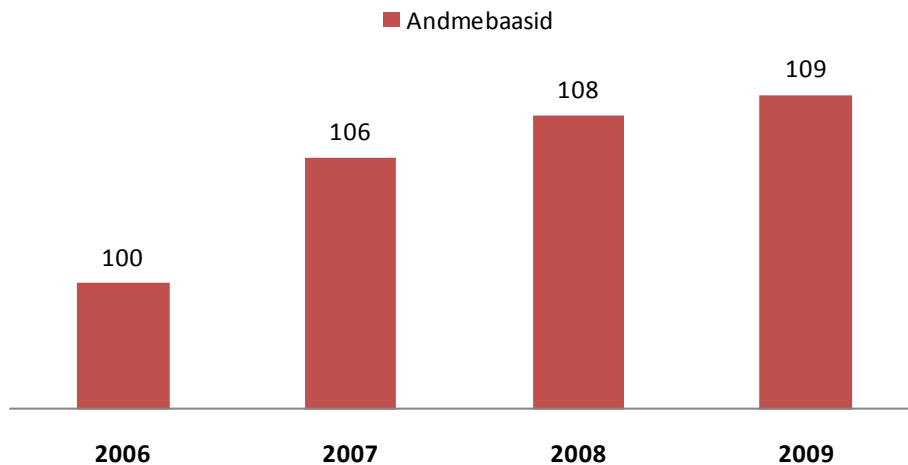

Olulisimad teadusandmebaasid ning e-ajakirjad on raamatukogus esindatud ning suurt erinevust võrreldes Euroopa juhtivate ülikoolidega ei ole. Teaduskondade ja referentide hinnangul on olulisimatele andmebaasidele juurdepääs olemas, mõnedele väiksematele ja spetsiifilisematele andmebaasidele tuleks veel juurdepääs hankida.

2007. aastal lainenes märkimisväärselt ScienceDirect platvormil kättesaadavate kirjastuse Elsevier ajakirjade hulk. Täienes e-raamatute repertuaar (lisandusid IT –alased raamatud kirjastuselt Safari ning sari „Biomedical and Life Science“ kirjastuselt Springer). Kuna 2009. aasta majandusprognosis oli negatiivne ja komplekteerimissumma vähenemine prognoositav, siis sai peamiseks eesmärgiks säilitada juurdepääs olemasolevatele andmebaasidele ja e-ajakirjade pakettidele ning mitte laiendada andmebaaside valikut. Seetõttu lisandus andmebaaside kolleksiooni 2009. aastal ainult

üks uus andmebaas GeoScienceWorld. Hea on tõdeda, et andmebaaside kasutus aina kasvab – 2009 suurenes näiteks ScienceDirecti ja EBSCO andmebaaside kasutus üle 10%.

Hangitud andmebaasid 2006-2009

Andmebaaside ja teadusajakirjade ostmist raskendab alates 1. maist 2007 jõustunud uus riigihangete seadus, mis kohustab ka raamatukogusid riigihankeid läbi viima (varem olid raamatukogud sellest vabastatud). 2008. aastal korraldati koostöös ülikooli planeerimistalitusega 3 riigihanget – teadusajakirjade ning andmebaaside INSPEC ja CSA ostmiseks.

2007. aastal järelkomplekteerimises olid olulisel kohal eestikeelsed ja Eesti kohta teavet sisaldavad trükised, interdistsiplinaarsed ning humanitaar- ja sotsiaalteaduste baasteosed. Hangiti mitmeid olulisi interdistsiplinaarseid teatmeteoseid ja käsiraamatuid; otsustati uuesti hakata komplekteerima eesti autorite teoste tõlkeid. 2008. aastal sai tänu Haridus- ja Teadusministeeriumi eraldisele (1,6 milj krooni), mis oli mõeldud arhiivraamatukogu funktsiooni täitmiseks, tunduvalt suurendada rahvustrükise järelkomplekteerimiseks mõeldud summasid. Oluliselt suurendati ka raamatukogu teatmeteoste komplekteerimiseks mõeldud summat. 2009. aastal hoolimata finantsvahendite nappusest suunati palju tähelepanu rahvustrükise kogu järelkomplekteerimisele. Seni kartoteegikaartidel seisnud desideraatidele tehti tellimuskirjed ning saadud info põhjal koostati nimestik, mis saadeti Eesti Hoiuraamatukokku. Paljud selle info põhjal hangitud väljaannetest on tänu hoiuraamatukogu kiirele tegutsemisele juba saadud, aga töö raamatukogus puuduvate või väheses eksemplaarsuses väljaannetega jätkub pidevalt.

Lisaks e-väljaannete pidevale kasvule täiendati aastatel 2006-2009 oluliselt ka teatmekogu, hangiti juurde mitmeid olulisi interdistsiplinaarseid käsiraamatuid ja teatmeteoseid ning alustati dokumentaal- ja muusikafilmi komplekteerimist.

1. jaanuarist 2006 lõpetas tegevuse Humanitaarraamatukogu. Peاراamatukogusse toodi täielikult üle (ületoomine algas juba 2005. a lõpul) vanem vöörkeelne (ilmunud enne 1945. a), Eestis ilmunud ning eestikeelne kirjandus (ca 62000 eks.). 4590 eks anti üle TÜ erialaraamatukogudele, Tartu ja Kallaste linnaraamatukogudele, Mustvee gümnaasiumile jt asutustele. 400 kasti dublette saadeti Hoiuraamatukogusse Tallinnas.

Aastatel 2006-2009 tuli jätkuvalt annetusi. Suurematest annetustest olgu nimetatud prof J. A. Soggini (prof Kalle Kasemaa vahendus), prof H. Happi (Ivo Voldi vahendus), prof Daniel ja Christoph Bernoulli, Ants Viirsalu, Arved Lutsu kogud ning Jaan Kaplinski ja Madriidi Linnavalitsuse raamatuannetused. Samuti väärivad mainimist Lübecki Linnaraamatukogu annetus (30 kasti), Aino ja Pierre Naerti raamatukogu, osa Euroopa Kolledži raamatukogust (õigus ja majandus), Eesti Õiguskeskuse raamatukogu, professor Ilmar Rebase raamatukogu, Konztanzi Ülikooli raamatukogu annetus, raamatud TÜ Kunstimuseumist jne. Rahalised annetused saabusid Elmar Kippastolt (3381 kr), Ago Ambrelt (500 USD majandusraamatute ostmiseks) ning Ameerika Ühendriikide Eesti Suursaatkonnalt (2007. aastal 1300 USD Encyclopedia Americana ostmiseks ning 2008.a 300 tuh krooni arvutiklassi(de) täiustamiseks).

Töö käsikirjade ja haruldaste raamatutega

Käsikirjakogud kasvasid aastatel 2006-2009 3206 säiliku võrra (38948 säilikut).

TÜ Raamatukogule anti üle baltisaksa juurtega vene kirjaniku Karl v. Hörschelmanni, usuteadlase ja politoloogi Karl Laantee, kunstiteadlase Tiina Nurga, ajaloo professor Sulev Vahtre, akadeemik Karl Rebase, teadusloolase Hain Tankleri ning raamatukoguhoidja Kaja Noodla jt arhiivipärandid. Rootsist saabus täiendust Eesti Teaduslik Selts Rootsist ja Eesti Teaduslik Instituut arhiivifondidele. Prof Toomas Siitan annetas 19. saj lõpust/20. saj algusest pärineva käsikirjalise noodi „Tantsupalade kogumik viisihäälele“. Antikvariaatidest õnnestus osta kaks käsikirja: „Abbildungen auf die im Jahre 1855 unternommene Reise nach Russland bezüglich“ ja prof. Friedrich von Bunge 1836. õ.-a 1. ja 2. semestril peetud provintsiaalõiguse ajaloo loengute üleskirjutus üliõpilase T. Tobieni poolt.

Korrastati Udo Ivaski (F 33, 132 säilikut), Ilmar Rebase (F 155, 355 s.), Arnold Soomi (F 152, 248 s.), Eduard Martinsoni (F 160, 172 s.), Karl Kesa (F 183, 52 s.), Viktor Masingu (F 117, 1357 s.), Herbert Ligi (F 146, 164 s.), Karl von Hoerschelmanni (F 182, 79 s.) ja Pent Nurmekunna (F 71, 481 s.) isikuarhiivid ning koostati ja publitseeriti elektrooniliselt nende inventarinimistud.

Jätkus K. Morgensterni ja Immanuel Justus von Esseni kirjakogude kirjade teaduslik kirjeldamine, mille tulemusena on elektroonilises keskkonnas kättesaadavad üle 3000 kirja. Nende digitaalsed kasutuskooptid on arhiveeritud digitaalrepositooriumis DSpace, mille metaandmestik teeb need kergesti leitavaks enamlevinud otsirobotite (Google, AltaVista jt) abil. K. Morgensterni, kelle korrespondentide (ca 800 erinevat korrespondenti) võrk ulatus praktiliselt üle Euroopa, ning I. J. v. Esseni Riias 18. saj II poolel kollektioneeritud kogu pälvis tähelepanu Esseni eluajal oma kõrgrväärtusliku sisu poolest, vastu tunnevad suurt huvi ka rohked välisuurijad.

2008. aastal alustati ja 2009. aastal jätkusid ettevalmistused keskaegsete pärgamentürikute teaduslikuks kirjeldamiseks e-kataloogis ESTER: keskaegsete ladinakeelsete tekstide väljalugemine; ürikute koostamisaja ja -koha määramine; paleograafiline kirjeldamine pärgamentürikute kataloogimiseks ESTERis.

Haruldaste raamatute kogu kasvas aastatel 2006-2009 annetuste, ostude ning raamatukogu teiste kogude läbitöötamise tulemusena 524 trükise võrra (223 eestikeelset ning 301 võõrkeelset). 2009. aasta lõpuks oli haruldaste raamatute kogus ca 20 000 eks.

Oksjonitelt osteti kaks 17. sajandi Tartu ülikooli trükikoja üllitist: Tholetus Theleti Arvikander. Disputatio physica de principiis corporum naturalium internis in genere... (Dorpati Livonorum, [1646])

ja Christophorus Kühnius. Oratio theologica de rstitutione hominis: quam ... (Dorpat, 1642). Mõningaid trükiseid saadi ka likvideeritud Humanitaarraamatukogust. Hinnalisemate ostudena olgu veel märgitud kahte Tartu ülikooli trükikoja trükist 1643. ja 1693. aastast (ostetud eraisikult), rikkalike sissekirjutustega „Karl XI. Kirchen-Gesets und Ordnung“ (Stockholm, [1687]), mis lubab oletada, et tegemist on Liivimaal 1746-1827 tegutsenud superintendentide käsiraamatuga. Kirjandusmuuseum annetas aastakäigu „Lastelehte“; põhikogust võeti üle näitusel „Maaililised reisid“ eksponeeritud gravüürialbumeid, 4 köidet M. A. v. Lestocqi annetuse hulgast pärit raamatuid.

Seisuga 31.12.2009. a oli ESTERis kirjeldatud ca 45% haruldaste raamatute kogust ning ca 17,5% vanaraamatust (ilmunud kuni 1830).

Käsitööde ja haruldaste raamatute osakonna kogusid tutvustati mitmel ulatuslikul näitusel: „Tartu Keiserliku Ülikooli muusikadirektor 200. Tartu ülikool ja muusika 19. sajandil“, „Akadeemiline kontsertmuusika Tartu Jaani kirikus 19. sajandil“ (Tartu Jaani kirikus Teater „Vanemuine“ tellimusel Eri Klasi meistrikursuse puhul), „Maailmamaine pianistid Eestis“ (festivalil „Klaver06“ Estonia kontserdisaalis; ühisprojekt Eesti Kontserdi, Rahvusraamatukogu, Teatri- ja Muusikaakadeemia ning Teatri- ja Muusikamuuseumiga) (2006); „Lust maailma näha. J. W. Krause joonistused“ (pühendatud J. W. Krause 250. sünniaastapäevale), „Academia Dorpatensis – vaimuelu kandja Eesti- ja Liivimaal 17. sajandil“ (2007); „Verba volant, scripta manent – KHO 50“ (2008). Viimati nimetatud näitusega tutvusti TÜR unikaalseid kogusid ning nende kujunemislugu käsitlevaid uurimusi käsitööde ja haruldaste raamatute osakonna töötajatelt. Hea koostöö kunstikogu tutvustamisel on kujunenud TÜ Kunstimuuseumiga ning Eesti Kunstimuuseumiga.

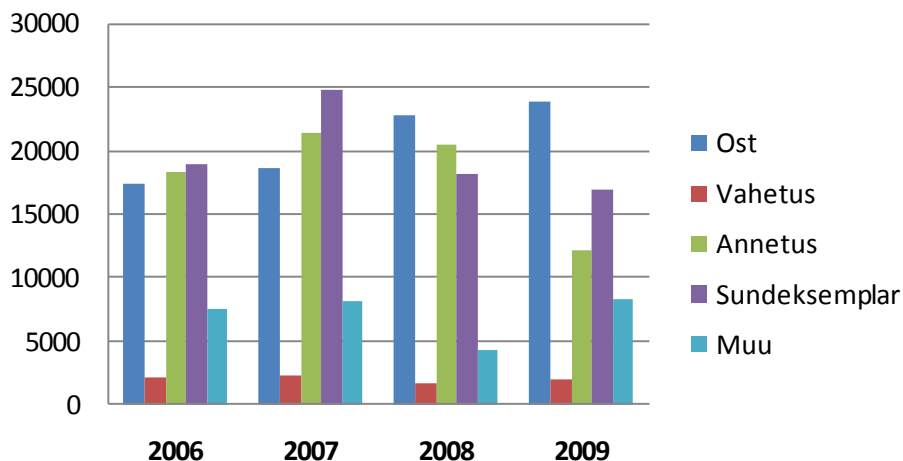
Kogude rekataloogimine aastatel 2006-2008

2006. a kaartkataloogide retrokonversioonis oli peatähelepanu suunatud eestikeelsetele trükistele, aasta lõpuks oli ca 99 % eestikeelsest raamatutest ja noodikirjandusest kajastatud ESTER-is (töö lõpetati 2007. a veebruariks).

2007.-2008. aastal oli prioriteediks kogude läbitöötamine ning sedelkataloogide digiteerimine ja venekeelse kirjanduse kaartkataloogide retrokonversioon e-kataloogi ESTER, mille tulemusena oli 2008. aasta lõpuks 89% kõikidest raamatukogu teavikutest leitavad interneti teel, neist 49% e-kataloogist ESTER ja ca 40% pildifailidena lehitsetavast digiteeritud kataloogist. Rekataloogimisele eelnes kogude sisuline läbitöötamine ja ülikoolile mittevajalike väljaannete (üleliigsed dubletid, sisult vananenud ja mitteprofiielsed trükised) kustutamine. Selle tööga olid hõivatud kõik referendid, mitmed õppejõud, komplekteerijad, kogude toimkond. Kustutamisele suunatud väljaannete vormistamise, tembeldamise, pakkimise ja transpordiga oli seotud peaaegu kogu raamatukogu personal. 2008. aastal kustutati kataloogist 125 000 nimetust, lisaks sellele veel hoidlast 102 800 dubletti ning skaneeriti umbes 265 000 kaarti. Venekeelse kaartkataloogi retrokonversiooni teostamiseks peeti läbirääkimisi kahe vastavat teenust pakkuva firmaga Venemaalt ja USAst. Seejärel korraldati riigihange ning võitjaks osutus Venemaa firma ProSoft- M, kellega sõlmiti ka leping. Kataloogikaardid skaneeriti raamatukogus ning failid saadeti firmasse ProSoft-M konverteerimiseks MARC-vormingusse. Tagasi saadud failid laaditi omakorda ESTERisse. Koostöö firmaga laabus hästi ning 2008. aasta lõpuks olid kõik failid ESTERisse laaditud.

Seisuga 31.12.2009. a oli Tartu Ülikooli raamatuvara suurus 3 741 244 arvestusühikut, sellest kasutuskogudes 3 407 913, kuhu lisandus 66 220 uut teavikut. Tartu Ülikooli kogudest kustutati 20 747 eks, sellest kasutuskogudest 17 057. Raamatukogu avakogudes on ca 300 000 eksemplari ja pidevalt tegeletakse avakogude kvaliteedi parandamisega.

Kasutuskogusse arvele võetud teavikud 2006.-2009. a

Aastatel 2006-2008 tegeleti suures mahus ESTER-i Tartu andmebaasi korrastamisega : tühjade kirjade kustutamine; kirjade ja eksemplaride ühendamine; teavikute laadide, keele- ja maakoodide täpsustamine (vt Lisa 1. Tabel 6. Kogude kirjeldamine e-kataloogis ESTER).

Seoses retrokonversiooniga lisandus 2008. aastal ESTERisse 382 179 retrokirjet. ESTERi kõrval on raamatukogu koduleheküljel kättesaadav tähestikulise sedelkataloogi digitaalne versioon (ladina tähestikus võõrkeelsed raamatud ilmunud kuni 1945 ja venekeelsed raamatud ilmunud kuni 1916).

2009. aasta lõpuks oli e-kataloogis ESTER kirjeldatud 51 % ehk 1881888 eksemplari (2008. a 49% ehk 1646791, 2007. a 36,3% ehk 1367761 ja 2006.a 33,8% ehk 1171297 eksemplari) Tartu Ülikooli raamatuvarast (pearaamatukogu eksemplarid 1385687; TÜ erialaraamatukogud —261104; kokku 1024627 nimetust). ESTER-iga on liitunud 40 Tartu Ülikooli struktuuriüksuse raamatukogu.

Bibliograafiatöö

Aastatel 2006-2009 jätkus TÜ isikkoosseisu artiklite ja Estonica artiklite bibliografeerimine.

2009. aasta jooksul bibliografeeriti 3885 artiklit (2006. a 7646 art, 2007. a 2486 art, 2008.a 3339 art).

2009. aasta alguses rakendati tööle koostöös ELNET Konsortsiumi raamatukogudega Eesti artiklite andmebaas ISE ja alustati bibliografeerimist uues andmebaasis. TÜ raamatukogu on kolme teemabaasi haldaja:

- meditsiin (koos TLÜ Akadeemilise Raamatukoguga)
- loodusteadused (koos TLÜ Akadeemilise Raamatukoguga)

- keeleteadus (rubriigis „keel ja kirjandus“ vastutab kirjanduse eest Rahvusraamatukogu, keele eest TÜ Raamatukogu)

Seoses uue andmebaasi kasutusele võtuga, laaditi artiklikirjed ESTERist ISE andmebaasi. ESTERist kadus eraldi kataloogi osa ARTIKLID.009.

Koostöö

Koostöö eesti ja välismaa raamatukogude ning erialaorganisatsioonidega realiseerus esmajoones Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusraamatukogude direktorite nõukogu, ELNET Konsortsiumi, Kultuuriministeeriumi, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ja Eesti Muusikakogude Ühenduse toimkondade ja töögruppide kaudu. Koostöö sisuks oli teadusraamatukogude komplekteerimiskava ja finantseerimise põhimõtete väljatöötamine, infosüsteemi ESTER arendamine, ühiste andmebaaside (e-kataloog ESTER, ajakirjade jooksva analüütilise bibliograafia andmebaas ARTIKKEL, Eesti Märksõnastik EMS, artiklite andmebaas ISE) loomine, kogude säilituspõhimõtete fikseerimine ning elektroonilistele teadusajakirjadele juurdepääsu vahendamiseks ühiste kasutuslitsentside ostmine.

Raamatukogu osales aastatel 2006-2009 järgmistes rahvusvahelistes projektides:

- eIFL Electronic Information for Libraries — elektrooniliste inforessursside kättesaadavaks tegemiseks Ida- ja Kesk-Euroopa ning arengumaade raamatukogudele
- Gesangbuchbibliographie – eesmärgiks saksakeelse lauluraamatu üldandmebaasi loomine Deutsches Institut'i ja Johannes Gutenberg- Universität Mainz juhtimisel 2004-2007. Eestipoolne kuraator raamatukoguhoidja Geiu Rohtla.
- EOD – eBooks on Demand, Innsbrucki ülikooli raamatukogu juhitud projekt.

TÜR andmekogud on leitavad ka Baieri Riigiraamatukogu hallatava Ida-Euroopa-ainelise virtuaalraamatukogu (Virtuelle Fachbibliothek Ost; ViFaOst).

Traditsioonilisteks koostöö vormideks välismaa raamatukogudega on publikatsioonide vahetus, raamatukogudevaheline laenutus ning informatsiooniline koostöö.

Head koostöösuhted on kujunenud TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia raamatukogunduse, infoteaduse ja dokumendihalduse osakonnaga. Alates 2007. aastast on TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilased läbinud Tartu Ülikooli raamatukogus teadusraamatukogude praktika, mille käigus raamatukogutöötajad pidasid neile loenguid.

2006. aasta Eesti-Saksa akadeemilise nädala Academica raames külastas raamatukogu Halle – Wittenbergi Ülikooli raamatukogu direktor Heiner Schelling ja pidas ettekande „Teadusraamatukogud Saksamaal: muutuste juhtimine“. 2008. aasta Eesti-Saksa akadeemilise nädala raames esines raamatukogus ettekandega „Libraries in partnership with research“. Göttingeni Ülikooli raamatukogu direktor Norbert Lossau. Sama aasta lõpus viibis raamatukogu kutsel Tartus Konstanzi Ülikooli raamatukogu asedirektor Oliver Kohl-Frey, kes pidas raamatukogutöötajatele loengu ja viis läbi seminari infokirjaoskuse teemal „Information literacy and portal solutions“.

2008. aasta lõpus sai raamatukogu koos TLÜ Akadeemilise Raamatukoguga CERLi (Euroopa Teadusraamatukogude Konsortsium) täisõiguslikuks grupiliikmeks. Liikmelisus võimaldab raamatukogul kiirendada oma vanaraamatu retrokonversiooni ja loob uurijatele võimaluse leida vajalikku infot Euroopa ja Põhja-Ameerika suuremate teadusraamatukogude vanaraamatu (ilm. 1455-1830) ühisandmebaasist.

2009. aasta lõpus oli raamatukogu järgmiste rahvusvaheliste organisatsioonide liige:

- Euroopa Informatsiooni Assotsiatsioon (EIA), Balti- ja Põhjamaade haru
- Euroopa Teadusraamatukogude Liit (LIBER, League of European Research Libraries)
- Euroopa Tervishoiuteabe ja Meditsiiniraamatukogude Assotsiatsioon (EAHIL; European Assotiation for Health Information and Library Association)
- Läänemeremaade Raamatukogude Ühendus Bibliotheca Baltica
- Rahvusvaheline Muusikaraamatukogude, -arhiivide ja -dokumendikeskuste Assotsiatsioon (IAML; International Association of Music Libraries, Archives and Dokumentation Centres)
- Rahvusvaheline Heli- ja Audiovisuaalsete Arhiivide Assotsiatsioon (IASA; International Association of Sound and Audiovisual Archives)
- Rahvusvaheline Õigusraamatukogude Assotsiatsioon (IALL; International Assotiation of Law Libraries)
- Euroopa Teadusraamatukogude Konsortsium (CERL; The Consortium of European Research Libraries)
- Balti Audiovisuaalse Arhiivi Nõukogu (BAAC; Baltic Audiovisual Archival Council)

Raamatukogu direktor Martin Hallik kuulub LIBERi arhitektuurigrupi ja kogude direktor Kristina Pai LIBERi kogude toimkonna juhatusse.

LIBERi (Euroopa Teadusraamatukogude Assotsiatsioon) nõukogu otsusega toimub 2012. aastal LIBERi aastakonverents Tartu Ülikooli Raamatukogus.

Teadustöö

2006. aasta novembris moodustati raamatukogu teaduskeskus. 2009. aasta lõpu seisuga oli teaduskeskuse koosseisus 11 töötajat - üks korraline ja kuus erakorralist vanemteadurit ning kolm korralist ja üks erakorraline teadur.

Kuna raamatukogul puudusid 2006. ja 2007. aastal veel oma siht- ja baasfinantseeritavad teadusteemad, siis osalesid raamatukogu töötajad järgmistes TÜ teiste allüksuste Eesti Teadusfondi poolt sihtfinantseeritavates või uurimistoetustest rahastatavates projektides:

- SF0362482s03 „Teaduse retseptsioon Eesti ühiskonnas 18.–20. saj“ 2003–2007 (vanemteadurid ajal. knd Hain Tankler ja ajal. knd Arvo Tering)
- SF0182544s03 „Eesti-Vene kultuurilised, majanduslikud, poliitilised ja rahvussuhted 18.–20. saj. Vastastikuste mõjutuste pikaajalised arenguread“ 2003–2007 Raamatukoguhoidja PhD Ljudmila Dubjeva

- ETF5810 „Euroopa ajalookirjutus ja rahvuslikud ajalood: Eesti ajalookirjutus 19. ja 20. sajandil“ 2004–2007 Raamatukoguhoidja, PhD Ljudmila Dubjeva

Aastatel 2006-2009 kulges uurimistöö traditsiooniliselt järgmistes suundades:

1. Eesti teaduse ja kultuuri ajalugu; Tartu Ülikooli ajalugu, teadus- ja kultuurikontaktid Euroopa ülikoolide ja teadusasutustega

Vanemteadur H. Tankler(25.07.1945-19.09.2008) uuris eelpoolnimetatud teemade raames meditsiini-, farmaatsia-ja keemiateaduse ajalugu Tartu Ülikoolis 19.–20. sajandil; TÜ raamatukogu ajalugu 19. sajandil. Töö väljundiks oli monograafia „Chemie an der Universität Dorpat/Tartu 1802–1918“ (kaasautor V. Past), mis sisaldab ülevaate keemiateaduse arengust Tartu ülikoolis ning keemikute tööde bibliograafia. Jätkus töö TÜ arstiteadlaste kontakte Saksamaa teaduskeskustega 19.-20. saj I poolel käsitleva monograafia käsikirjaga. Rahvusvahelises kogumikus ilmus 1 publikatsioon rahvusvahelises kogumikus. H. Tankler oli A. Rämmeri doktoritöö „Eesti, Läti ja Leedu kultuurilisest koostööst 1920.-1930. aastatel“ ning Kaarina Reinu doktoritöö „Antiigipärandi kajastumine Tartu ülikoolis 17.-19. sajandil kaitstud meditsiiniväitekirjades“ juhendaja.

Vanemteadur A. Teringu uuristeemaks oli Eest-, Liivi- ja Kuramaa haritlaskonna kujunemislugu (konkreetsemalt Baltimaade gümnaasiumide õpetajate hariduslik taust 18. sajandi teisel poolel) ning ideede retseptsioon varasel uusajal. Jätkus töö teatmeteose „Die Matrikel der est-, liv- und kurländischen Studenten“ biograafilise andmestiku täiendamine ja täpsustamine. 2008. aastal ilmus monograafia „Eesti-, liivi- ja kuramaalased Euroopa ülikoolides 1561-1798“. Koostamisjärgus oli mitu meditsiiniideede jõudmist Baltikumi varasel uusajal käsitlevat artiklit.

Raamatukoguhoidja Geiu Rämmer (EMTA doktorant) töötas teemaga „Muusikaelu 19. sajandi Eestis“. G. Rohtla oli seotud uurimisteedadega:

- Muusikaelu 19. sajandi Eestis, ETF 2006–2008, juhendaja prof. Toomas Siitan.
- Eesti muusikakultuuri struktuur, ajalooline kujunemine ja areng tänapäeval. SF 2007–2012, juhendaja prof. Jaan Ross;

2006. aastal kaitses L. Dubjeva doktoritöö „Историческая наука в Тартуском университете в конце XIX начале XX вв“ (juhendaja prof Tiit Rosenberg, Tartu Ülikool). Samal aastal kaitsesid oma magistritööd Algo Rämmer „Tartu Ülikooli osa Eesti ja Läti kultuurisidemetes 1920.–30. aastatel“ (juhendaja prof. Eero Medijainen, juhendajad prof E. Medijainen ja vanemteadur Hain Tankler; Tartu Ülikool) ja Kersti Taal „Õpetatud Eesti Selts: kujunemine rahvalgustuslikust seltsist teadusseltsiks“ (juhendaja prof Tiit Rosenberg, Tartu Ülikool).

2. Raamatukogu ajalugu, kogude koostis ja kujunemislugu; raamatu ajalugu

Käsil olid järgmised teemad:

- Tartu Ülikooli Raamatukogu ajalugu 1802–2002 — vanemteadur H. Tankler, osakonnajuhataja M. Ermel; väljundiks monograafia
- Tartu Ülikooli Raamatukogu kunstikogu — raamatukoguhoidja Moonika Teemus

- Musée Napoléoni maalikogu 1809. aastal Karl Morgensterni pilgu läbi. Kunsti retseptioonist Eestis 19. sajandi alguskümnendil — raamatukoguhoidja Moonika Teemus
- Karl Morgensterni aegsed arhiivimaterjalid TÜ Raamatukogus — raamatukoguhoidja M. Rand
- M. Rannal valmis arhiiviainesel põhineva artikli „Johann Simon Karl Morgenstern (1770-1852) im Spiegel seiner Privatkorrespondenz“ (22 lk.) käsikiri
- Köitekunsti ajalugu: TÜ Raamatukogu kogude näitel — raamatukoguhoidja Kadri Tammur.

15. septembril 2006. aastal toimus koostöös TÜ Ajaloo muuseumiga ettekandepäev „Tartu toomkirik — 175 aastat raamatukogu kodu, 25 aastat ajaloomuuseumi kodu“.

3. Raamatukogunduse ja informatsiooninduse kaasaja probleemid

2006. aastal kaitses bibliograafiaosakonna juhataja Krista Lepik Tallinna Ülikoolis magistritöö „Tartu mäluinstitutsioonide ühisportaali kontseptsioon“ ning talle omistati sotsiaalteaduste magistri kraad info-juhtimises (juhendaja lektor MA Janne Andresoo).

Jätkus traditsioon korraldada raamatukogus Friedrich Puksoo sünniaastapäevale pühendatud ettekandepäevi ning anda välja koos Eesti Raamatukoguhoidjate Ühinguga Friedrich Puksoo auhinda parima raamatuloo, raamatukogunduse või bibliograafia alase töö autori(te)le.

2007. aastal pälvis auhinna Aile Möldre monograafia „Kirjastustegevus ja raamatulevi Eestis aastail 1940–2000“ (Tallinn, 2005). Tunnustati Elle Tarikut koguteose „Majad, raamatud, inimesed: 90 aastat Tartu Linnaraamatukogu (Tartu, 2005) koostamise ning tema poolt koguteoses avaldatud uurimuslike artiklite eest; Olga Einastot uurimuse „Teenuse kvaliteedi monitooring teadusraamatukogu kasutaja tolerantsustsoonis kui teenuse arendamise lähtepunkt Tartu Ülikooli Raamatukogu näitel“ (Tartu, 2005) ning Jürgen Beyerit Eesti raamatulugu käsitlevate artiklite eest.

2009. aastal pälvis Friedrich Puksoo auhinna Meelis Friedenthali teadustöö „Tallinna Linnaarhiivi Tractatus moralis de oculo“ (Tartu, 2008). Jürgen Beyerit tunnustati raamatulooliste uurimuste eest 17.-18. sajandi Euroopa kultuurikontekstis ja Larissa Petinat uurimusartikli „Собрание книжных знаков Иваска и Руси в Национальной библиотеке Эстонии“ (lk. 162-175) ja artiklikogumiku „Omanikumärgid vanaraamatus“ (Tallinn, 2008) koostamise ja toimetamise eest.

2006. a toimus konverents „Digitaalraamatukogu ja selle kasutaja IV. ELNET Konsortsium 10“. Konverentsi ettekanded käsitlesid Eesti suurimaid teadusraamatukogusid ühendava konsortsiumi tulevikku, ühiselt kasutatava infosüsteemi arendusi ning raamatukogude osa infopädevuse arendamisel. 2007. a konverentsi „Digitaalraamatukogu ja selle kasutaja V“ teematika keskendus kogude ja teenuste arendamisele, indekseerimisele ja otsingule veebikeskkonnas. 2008. aastal toimunud konverentsi „Digitaalraamatukogu ja selle kasutaja VI“ ettekanded käsitlesid eelkõige avatud juurdepääsu teematikat, kuid arutleti ka raamatukogu vaba tarkvara ja raamatukogu e-poega seotud teemadel. 2009. aastal konverentsi ei toimunud.

Aastatel 2006-2009 korraldati jätkuvalt traditsioonilist teadusraamatukogude talveseminarit Kääriku puhke- ja spordikeskuses, vaid 2007. aastal toimus talveseminar Elvas (vt Lisa 4. Konverentsid, seminarid, ettekandepäevad 2006-2009).

Alates 2008. aastast on raamatukogul oma siht- ja baasfinantseeritavad teadusteemad. Teaduse ajaloo suunal oli üks sihtfinantseeritav ja üks baasfinantseeritav teema ning mitu uurimistoetust.

2008. aastal alustas TÜ raamatukogu teaduskeskus, erakorralise vanemteaduri **Sabine Brauckmanni** juhtimisel, uurimistööd baasfinantseeritava teemaga „Rakkude ja geenide visuaalsed maastikud, 1800-1960“. Projekti raames koostatakse piltide andmebaas, kus võrreldakse 19. sajandi joonistustel kujutatut arvutianimatsioonidega samadest objektidest, olgu selleks siis embrüo, rakk või geen. Võrdlev analüüs toob esile erinevate "nägemiskultuuride" olemasolu võrdlevast embrüoloogist kuni hiljutiste in silico bioloogia lähenemisteni välja. Projekti üheks eesmärgiks on rahvusvahelise koostöö algatamine rakubioloogia valdkonnas. Koostöö edendamiseks toimus rahvusvaheline õpituba "Graphing Genes, Cells and Embryos. Cultures of Seeing 3D and Beyond" 2008. aasta juunis Max Plancki Teadusajaloo Instituudis (Berliin) ning selle ürituse peakorraldajaks oli raamatukogu teaduskeskus. 2009. aastal korraldas Sabine Brauckmann selle projekti raames koostöös AHHA keskusega ingliskeelsete teaduskohviku loengute seeria „Elupilte kujutades“. Teaduskohvikute sarjas võeti aasta jooksul käsile mitmed sisukad eluteemad nagu evolutsioon, areng, pärilikkus ja bioloogiline mitmekesisus. Esinema kutsuti ridamisi põnevaid maailmanimega esinejaid, loodusuurijaid ja filosoofe, kes üheskoos Eesti teadlastega pakkusid mõtlemisainet ja arutlemisvõimalust ka laiemale publikule. 2009. aastal toimus teaduskohviku sarjas viis loengut.

Pärtel Piirimäe juhitud sihtfinantseeritava teadusteema „Idee ja teooriate levik ja retseptsioon Baltimaades Rootsi ja Vene võimuperioodil (17.saj.-20.saj. algus)“ laiemaks eesmärgiks on ideede ajaloo suuna arendamine Eestis. Selleks ühendatakse üheks uurimisgrupiks eri valdkondade teadlased, kes on seni oma uurimissuuna kitsamas raamistikus tegelenud teaduslike, teoloogiliste, õiguslike, poliitiliste ja historiograafiliste ideede ja teooriate ajaloo. Projekti esimese aasta jooksul tegeleti mitmesuguste ettevalmistavate töödega, sh hakati ette valmistama Tartu Ülikooli 17. sajandi dissertatsioonide digiandmebaasi ning jätkati uurimis- ja võrguprojektiga EEVA (Eesti vanema kirjanduse andmebaas). Uurimisgrupi liikmed osalesid aktiivselt rahvusvahelistes koostöövõrgustikes ja –projektides.

2009. aastal alustati Tartu Ülikooli 17. sajandi (1632-1710) akadeemiliste dissertatsioonide ja disputatsioonide andmebaasi koostamist vabatahtlase Zotero baasil, välja on töötatud andmebaasi põhistruktuur ja bibliograafilise kirjeldamise alused. Hetkel on andmebaasis 545 kirjet.

Uurimisgrupi liikmete seniseid teadustulemusi on hinnatud mitmete preemiatega. Arvo Tering pälvis oma monograafia „Eesti-, liivi- ja kuramaalased Euroopa ülikoolides 1561-1798“ eest 2009. a Eesti Vabariigi teaduspreemia, samuti tunnustati see 2008. a parimaks ajalooramatuks.

Meelis Friedenthal pälvis oma raamatuna ilmunud doktoritöö „Tractatus moralis de oculo“ eest 2009. a Friedrich Puksoo auhinna. Puksoo auhinna komisjon tunnustas Jürgen Beyerit eriauhinnaga raamatulooliste uurimuste eest 17.-18. sajandi Euroopa kultuuri kontekstis.

Raamatukogu töötajad olid seotud järgmiste uurimisteemadega:

- Projekt ETF7439 Eesti vanema kirjanduse uurimis- ja võrguprojekt EEVA, 2008-2011(erakorraline vanemteadur Liina Lukas).

- Projekt ETF7144 Euroopa ülikoolid Eesti-, Liivi- ja Kuramaa haritlaskonna koolitajaina ja uute teadusideede vahendajaina 18. sajandil, 2007-2010 (erakorraline vanemteadur Arvo Tering).
- Projekt SF0150004s07 Eesti muusikakultuuri struktuur, ajalooline kujunemine ja areng tänapäeval, 2007-2012 (teema juht prof. Jaan Ross, täitja raamatukoguhoidja Geiu Rämmer)
- Projekt EMP54 Keskkonnaruumide kultuuripärand: Eesti ja Norra võrdlev analüüs, 2008-2010 (vanemteadur Sabine Brauckmann)
- Projekt EKKM09-122 Tartu Ülikooli Raamatukogu käsikirjakogud - Eesti ja Euroopa kultuuriloo allikabaas, 2009-2013 (KHO juhataja Malle Ermel, raamatukoguhoidja Mare Rand)

Raamatukogu struktuur ja organisatsioon

1. jaanuarist 2006 lõpetas tegevuse Humanitaarraamatukogu.

2006. aasta veebruarist alustas tööd rekataloogimise osakond, mille ülesandeks on kaart- ja sedelkataloogide korrastamine ja hooldamine, nende üleviimine masinloetavasse vormi ning osalemine retrospektiivse rahvusbibliograafia koostamisel. Seisuga 31.12.2009 kuulub rekataloogimise osakonna koosseisu 9 töötajat (8,5 TTE ametikohta) ja osakonda juhib Anneli Sepp.

Samal aastal reorganiseeriti erialainfotalitus funktsionaalsest üksusest iseseisvaks struktuuriüksuseks. Sellele eelnes referentide töö ja koormuse analüüs, mille tulemusena jagati ümber tööülesanded ning vastutusalad. Seisuga 31.12.09 kuulub erialainfotalituse koosseisu 9 referenti (8,5 TTE ametikohta) ja talitust juhib Kärt Miil.

1. detsembril 2006 moodustati TÜ Raamatukogu teaduskeskus. Seisuga 31.12.09 kuulub teaduskeskusesse 11 töötajat (1 vanemteadur, 6 erakorralist vanemteadurit, 3 teadurit ja 1 erakorraline teadur) ja täidetud on 6,55 ametikohta.

2006. a lõpus kinnitas raamatukogu teadusnõukogu „Tartu Ülikooli Raamatukogu arengukava aastani 2010” (vt lk 93 Tartu Ülikooli arengukava aastani 2010). Arengukavas on raamatukogu seadnud endale järgmised ülesanded:

- oma kogusid arendades pakkuda parimal tasemel raamatukogu- ja infoteenuseid, olla usaldusväärne partner Tartu Ülikooli liikmetele jt kasutajatele nende õppe-, teadus- ja kutsetöös
- teha raamatukogus talletatav kultuuripärand teadustööks paremini kättesaadavaks ning tagada selle säilimine tulevastele põlvetele
- edendada rahvusvahelisele tasemele vastavat raamatukogu- ja infoteaduste alast teadus- ning arendustegevust.

2006. aastal arutati raamatukogu toimkondades kogude arendust (arvelevõtvate teavikute eksemplaarsus, säilituspõhimõtted) ja teavikute kasutamist käsitlevaid dokumente. Arenduskogu koosolekute peamine arutlusteema oli raamatukoguhoone rekonstrueerimise projekti lähteülesanne.

2007. aastal kinnitati direktori korraldusega mitmed olulised tegevusjuhised: infolevi skeem, ohukäitumise eeskiri, raamatukogu säilituspoliitika ning säilitusstrateegia aastani 2010, digikogu arendamise põhimõtted ning rahvusteavikute eksemplaarsus. Raamatukogu arenduskogu koosolekul täpsustati direktsiooni liikmete omavahelist tööjaotust; infolevi- ja sisekommunikatsiooni süsteemi; asedirektorite, osakonnajuhatajate, peaspetsialistide ning spetsialistide palgaastmeid; tasulisi ja tasuta teenuseid.

2008. aasta arenduskogu koosolekute peamised arutlusteemad olid seotud raamatukoguhoone renoveerimiskava ja kogude paigutuspõhimõtetega. Direktori korraldusega kinnitati mitmed olulised tegevusjuhised: haruldaste ja vanatrükiste ning erilaadsete teavikute kopeerimise reeglid, raamatuostude registreerimise kord TÜ Raamatukogus, teavikute deponeerimine TÜ Raamatukogu peakogust ja TÜ Raamatukogule annetatud ja üleantud teavikute vastuvõtmise korra muutmine.

Direktori korraldusega nr 1RT 5. jaanuarist 2009.a ühendati kodumaise kirjanduse ja väliskirjanduse osakond. Uue osakonna nimeks sai Kogude arenduse osakond (Collection Development Department). Ühinenud osakonnale lisafunktsioone ei tekkinud ja osakonna koosseisus selle loomisel muudatusi ei toimunud. Seisuga 31.12.2009 kuulub osakonna koosseisu 31 töötajat (27,75 TTE) ja osakonda juhib Kertu Uri.

Direktori korraldusega nr 2RT 5. jaanuarist 2009. a ühendati bibliograafia- ja liigitamisosakond. Uue üksuse nimeks sai Sisukirjelduse osakond (Subject Analysis Department). Sellega lisandus osakonna tööülesannete hulka kogu bibliograafia-alane töö: bibliografeerimine Eesti artiklite andmebaasi ISE, Tartu Ülikooli väljaannete ja TÜ kohta ilmunud artiklite bibliografeerimine ning päringutele vastamine. Seisuga 31.12.2009 kuulub osakonna koosseisu 14 töötajat (12,05 TTE) ja osakonda juhib Tiiu Tarkpea.

Direktori korraldusega nr 5RT 27. jaanuarist 2009.a nimetati muusika- ja keeleõppekeskus ümber fonoteegiks. Seisuga 31.12.2009 on fonoteegi koosseisus 3 töötajat (3 TTE) ja seda juhib Avo Kartul.

2009. aasta arenduskogu koosolekul oli päevakorras kaks teemat: raamatukogu kodulehe uuendamine ja II korruse renoveerimiskava. Raamatukogu erinevates toimkondades koostati aasta jooksul järgmised juhendid: Estonica sisuliste teavikute tähistamine ja laenureegel, tellimuskirjete tegemine (selle alusel alustati Eesti teavikute virtuaalse desideraatide nimekirja haldamist Millenniumis) ja teavikute raamatukoguvormistuse põhimõtted Tartu Ülikooli Raamatukogus.

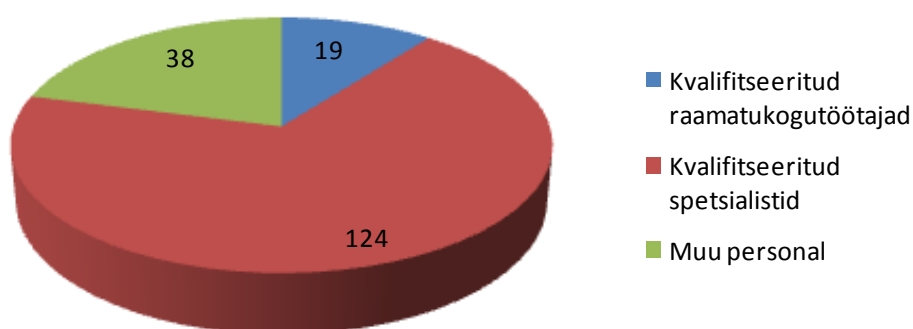
Töötajad

	2006	2007	2008	2009
Töötajate arv (seisuga 31.dets.)	183	180	192	181
Täidetud ametikohti (TTE), sh	160,85	159,85	164,8	158,7
1. raamatukogutöötajad	151	131	151	140
täidetud ametikohti	133,6	115,6	130,8	126,95
kõrgharidusega, sh	103	95	110	113
Infoteadustealane	11	13	14	17
teadus- või kutsekraadiga	12	12	18	18

	2006	2007	2008	2009
keskharidusega	45	36	37	36
2. muu personal	32	32	41	38
täidetud ametikohti	27,25	27,25	34	31,75

Seisuga 31.12.2009 oli raamatukogus 181 töötajat (158,7 täidetud ametikohta), sh kvalifitseeritud raamatukogutöötajad 19, kvalifitseeritud spetsialistid 124 ja muu personal 38.

Raamatukogu töötajad 2009. a

Akadeemiline kõrgharidus oli 111 (raamatukogunduslik-14), rakenduslik kõrgharidus 2 (raamatukogunduslik-2) ja keskharidus 52 (raamatukogunduslik-4) töötajal. Teaduskraadiga töötajaid oli 15.

Vabariigi aastapäeval 2006. a autasustas vabariigi President tehnoloogiadirektor Heiki Epnerit Tartu Ülikooli Raamatukogu arendamise eest Valgetähe V klassi ordeniga. Tänuks Pärnu Kolledži ja Tartu Ülikooli Raamatukogu koostöösuhete arendamise eest sai erialaraamatukogude peaspetsialist Lilia Külv Pärnu Kolledži raamatukogu Kuldmärgi.

Vabariigi aastapäeval 2007. a autasustas vabariigi President raamatukoguhoidja Tatjana Šahhovskajat Valgetähe IV klassi ordeniga ning Malle Ermelit Valgetähe V klassi ordeniga.

Arvo Tering pälvis oma monograafia "Eesti-, liivi- ja kuramaalased Euroopa ülikoolides 1561-1798" eest 2009. a Eesti Vabariigi teaduspreemia.

2008. aastal tunnustati Tartu Ülikooli aumärgiga väliskirjanduse osakonna juhatajat Kertu Uri, lektrooniliste andmebaaside peaspetsialisti Marika Meltsast ning raamatukoguhoidjat Mare Randa.

2009. aastal tunnustati Tartu Ülikooli aumärgiga direktor Martin Hallikut, kogude direktorit Kristina Paid ja rekataloogimise osakonna juhatajat Anneli Seppa.

Raamatukogu finantsid

Aastad 2006-2009 on olnud raamatukogule finantsiliselt stabiilsed. Tabelist nähtub, et põhieelarve on neljal aastal jõudsasti kasvanud. Väike tagasimineku toimus 2009. aastal kui tulud vähenesid 7,3% võrreldes 2008. aastaga, kuid üleilmse majanduslanguse taustal ei ole see märkimisväärne tagasimineku. Seoses raamatukogu II korruse osalise renoveerimise ja uue kohviku avamisega kasvasid 2009. aastal hüppeliselt kapitaalvahutused ulatudes 6,3 milj kroonini (2008. a 859 tuhat kr, 2007. a 844 tuh kt, 2006. a 707 tuh kr). Aasta aastalt on kasvanud tööjõu- ja komplekteerimiskulud ning kulud kommunaalteenustele. Samuti on olnud iga aasta lõpus eelarve ülejääk.

	2006	2007	2008	2009
Tulud kokku (tuh krooni)	49727,4	57442,2	84512,9	78394,6
ülikooli eraldised	33236,7	40963,7	46119,4	47512,3
otse riigilt	13200,0	12765,2	29700,0	22201,3
tulud tasulistest teenustest	1799,3	2185,6	2734,9	2120,0
muud tulud (projektid, lepingud, ettevõtete ja eraisikute sponsorlus)	2460,4	1527,7	5958,6	6561,0
Kulud kokku (tuh krooni)	40837,1	42518,7	58723,0	63224,6
Jooksevkulud sh,	40129,9	41674,0	57863,9	56923,3
tööjõukulud	16374,1	19524,2	24778,1	24220,7
komplekteerimiskulud	16982,1	13916,9	21517,6	21810,4
infotehnoloogiakulud	552,7	600,0	300,0	450,0
kommunaalteenused	3685,8	3942,0	4284,2	4592,1
muud kulud (lähetused, transport, kantseleikulud, majanduskulud, koolitus jm)	2534,9	3690,9	6984,0	4470,7
Kapitalimahutused	707,5	844,7	859,1	6301,3
ehitiste soetamine ja kapitaalremont	706,4	844,7	609,1	6301,3
Investeeringud infotehnoloogiasse	1,1	0	250,0	0
Jääk	8844,0	14923,4	25789,8	15170,0

Näitused ja üritused

Oma kogude, Tartu ülikooli ning eesti teaduse ajaloo ning tänapäeva tutvustamiseks koostati aastatel 2006-2007 38 näitust. Külalishäitusei eksponeeriti kahe aasta jooksul 56, sh viis välissaatkondade vahendatud rändnäitust. Aastatel 2008-2009 eksponeeriti 37 kunstinäitust ning koostati 42 näitust Tartu ülikooli, eesti teaduse ajaloo ning tänapäeva tutvustamiseks (vt Lisa 5. Näitused 2006-2009). Konverentsikeskuse teenuseid on kasutatud nelja aasta jooksul üle 900 korra.

Raamatukogu on olnud jätkuvalt Tartu kirjandusfestivali Prima Vista üks korraldajatest. Ürituse raamatukogupoolne peakorraldaja on turundusjuht Ilona Smuškina, raamatulaata on aidanud organiseerida Margit Leesik ja Helen Nigol. Aastatel 2006-2009 on kirjandusfestivali raames

külastanud raamatukogu paljud nimekad kirjanikud, tõlkijad, luuletajad nagu Umberto Eco, Ljudmila Ulitskaja, Elena Kostjukovitš, Aleksandra Marinina, Péter Rácz, Jean Sprackland, jt. Festivali ajal on toimunud raamatukogus palju erinevaid sündmusi– kohtumisi kirjanikega, raamatuesitlusi, õpitubasid, ekskursioone, konverentse jne, eksponeeriti mitmeid näitusi. Populaarseks sündmuseks on kujunenud kolmepäevane Prima Vista raamatulaat (kuni 2007. aastani Utlib Marketi nime all) raamatukoguesisel platsil.